

transition from passive observation to active experiment design. The work aims to implement innovative modeling methods into the training structure to optimize real-world scientific research. The analyzed material provides students with a comprehensive understanding of the role of mathematical algorithms in plant raw material quality management. Using similarity methods and the "flat factor field" model ensures the transition of research to a qualitative analytical level. Such tools enable objective forecasting of product consumer suitability and the improvement of storage and processing technologies. The proposed methodology helps to effectively solve multi-criteria choice problems, minimizing technological risks and guaranteeing high quality of the final product.

Keywords: *quality management, multi-criteria selection, suitability prediction, technological risk minimization.*

УДК 338.48:37(477)

Ірза Л.В., викладач-методист

ВСП « Бердянський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

НОВІ ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА ОСВІТИ В УКРАЇНІ

***Анотація.** У статті розглядається, як змінюються сфери туризму та освіти в Україні під впливом сучасних криз та нових технологій. Аналізується відхід від застарілих методів і пропонуються нові підходи, що базуються на цифрових рішеннях, доступності для кожного та дбайливому ставленні до ресурсів.*

Особливу увагу приділено взаємодії туризму та освіти як стратегічних ресурсів відновлення національної економіки. Виявлено ключові тренди, зокрема: цифровізацію освітнього процесу для підготовки фахівців індустрії гостинності, розвиток смарт-туризму та впровадження концепції «навчання впродовж усього життя».

Для написання роботи було використано системний аналіз, щоб зрозуміти зв'язок навчання та подорожей. За допомогою порівняння українського та європейського досвіду виявлено кращі практики, а статистичні дані допомогли наочно показати поточну ситуацію в цих галузях.

Основна увага приділена тому, як туризм та освіта можуть допомогти відновити Україну. Визначено головні тренди: перехід навчання в онлайн, підготовка сучасних фахівців для готелів та ресторанів, а також розвиток «розумного» туризму (smart-туризм).

***Ключові слова:** розвиток туризму, освіта в Україні, нові підходи, цифровізація, сталий розвиток, відновлення економіки.*

Постановка проблеми. Сучасний світ переживає етап глобальної цифровізації, що охоплює всі сфери людської життєдіяльності. Україна, попри виклики воєнного часу, активно інтегрує передові технології у стратегічно важливі галузі. Зокрема, Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію розвитку штучного інтелекту до 2030 року, що передбачає впровадження інтелектуальних систем у сфері освіти та економіки для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності країни [1].

Сьогодні Україна проходить через найскладніший етап своєї сучасної історії. Повномасштабна війна не лише зруйнувала значну частину туристичної інфраструктури та закладів освіти, а й докорінно змінила потреби людей. Старі підходи, що працювали до 2022 року, більше не є ефективними. Ключовим аспектом проблеми є криза традиційних моделей та вимушена трансформація туристичної галузі. Ми бачимо, що туристична галузь втратила значну частину об'єктів та звичні маршрути, що вимагає негайного пошуку нових форм роботи (наприклад, акцент на безпеці та реабілітації).

Сучасний стан туристичної індустрії в Україні характеризується глибокою структурною кризою, спричиненою повномасштабною агресією. Традиційні моделі функціонування ринку, що орієнтувалися на масовий розважальний туризм, морський відпочинок на півдні та екскурсійні маршрути історичними центрами, виявилися нежиттєздатними в умовах постійної загрози. У цей час відбувається і розрив між освітою та практикою, а це значить, що освітня система не завжди встигає готувати фахівців, які здатні працювати в умовах кризи, використовувати цифрові інструменти та впроваджувати стратегії відновлення.

Зараз ми дуже гостро відчуваємо необхідність цифрової трансформації, бо брак єдиних цифрових платформ у туризмі та освіті заважає Україні швидко інтегруватися в європейський простір.

Після закінчення війни нам доведеться вирішувати проблеми і виклики відбудови. Існує гостра потреба вже зараз сформувати «фундамент» для післявоєнного відновлення, де туризм стане драйвером економіки, а освіта – джерелом інноваційних кадрів.

Отже, виникає гостра суперечність між потребою у швидкому відновленні країни та застарілими методами управління в галузях туризму й освіти. Це вимагає розробки нових парадигм (тобто абсолютно нових правил і поглядів), які допоможуть не просто відбудувати зруйноване, а створити якісно нову, сучасну систему.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз досліджень і публікацій свідчить про значну зацікавленість науковців у дослідженнях smart-туризму, у використанні штучного інтелекту, цифрової трансформації, віртуальної та доповненої реальності та їхніх складників. Значний внесок у наукове обґрунтування цієї тематики зробили: М.П. Мальська, Т. Марусей, В.М. Зайцева, О.А. Мельниченко, М. Бойко, В.Ю. Биков, О.І. Ляшенко, Т.О. Лукіна, Т.І. Ткаченко та ін. У працях перелічених авторів розглянуто особливості розвитку інтерактивних та інформаційних технологій у туризмі, представлено окремі аспекти використання smart-технологій, визначено перспективи розробки нових парадигм які допоможуть не просто відбудувати зруйноване, а й переваги їх практичного використання в туристичній діяльності. Поряд із цим вищевикладені питання потребують подальшого дослідження та обговорення.

Формулювання цілі статті. На основі вище викладеного можемо сформулювати такі завдання дослідження: розкрити сутність і особливості smart-технологій; розглянути інноваційні технології як інструмент розвитку ринку туристичних послуг; запровадити використання штучного інтелекту для прогнозування попиту та створення індивідуальних туристичних маршрутів; сформулювати «фундамент» для післявоєнного відновлення, де туризм стане драйвером економіки, а освіта – джерелом інноваційних кадрів.

Виклад основного матеріалу. Сучасна архітектура туристичного ринку України перебуває у стані фундаментальної трансформації. Глобальні виклики в синергії з реаліями військового стану та безпрецедентним технологічним стрибком змушують галузь шукати нові точки опори. Аналіз фундаментальних праць Т. Марусей (2025), М.П. Мальської (2025) та В.М. Зайцевої (2024) дозволяє окреслити три стратегічні вектори, що формують новітні парадигми розвитку туризму та профільної освіти.

На основі праць Т. Марусей (2025), М.П. Мальської (2025) та В.М. Зайцевої (2024) можна виділити ключові вектори формування нових парадигм розвитку галузі.

У дослідженні Т. Марусей (2025) доведено, що впровадження інновацій сьогодні є не просто конкурентною перевагою, а базовою умовою

виживання бізнесу. Ключовий акцент зміщується на мінімізацію людського фактора там, де це доречно, заради максимальної персоналізації, і тут ми можемо прослідкувати саме «Технологічну парадигму: Від сервісу до цифрової екосистеми». Автор приділяє увагу *Автоматизації та AI*. Де використання штучного інтелекту для прогнозування попиту та створення індивідуальних туристичних маршрутів стає стандартом, а не перевагою. При вивченні *Маркетингових інновацій* технології розглядаються не просто як технічне забезпечення, а як стратегічний інструмент управління клієнтським досвідом (Customer Experience), де кожен цифровий контакт із туристом є джерелом даних для вдосконалення послуги [11].

Праця М.П. Мальської та ін. (2025) акцентує увагу на створенні цілісного інформаційного ландшафту галузі. Автори обґрунтовують перехід до «розумних дестинацій» (Smart Destinations) через інтеграцію Big Data та хмарних рішень. Акцент зміщується на створення єдиного інформаційного простору, тут прослідковується *«Інтеграційна парадигма: Синергія туризму та IT»*. Де розмова йде про *Smart-туризм*. Дослідники наголошують на важливості інтеграції Big Data та хмарних технологій у готельно-ресторанний бізнес. Це дозволяє створювати «розумні дестинації», де кожен етап подорожі – від бронювання до відгуку – оцифрований і проаналізований. У праці характеризується і *Віртуальна та доповнена реальність (VR/AR)*, автори пропонують розглядати її як інструмент відновлення та збереження культурної спадщини, що особливо актуально для рекреаційного сектору України в умовах обмеженого фізичного доступу до певних об'єктів [8].

У монографії «Інноваційний розвиток туризму та готельно-ресторанного господарства» за загальною редакцією В.М. Зайцевої (2024) значна увага приділяється трансформації профільної освіти. Це стосується «Освітньої парадигми: Підготовки фахівців “нової хвилі”», тут автори роблять висновки про Адаптивність навчання, де нова парадигма освіти передбачає перехід від академічних знань до формування «digital-компетенцій». Студенти мають не лише знати стандарти обслуговування, а й володіти навичками управління складними програмними комплексами (PMS, GDS). Збірник також містить аналіз парадигми про *Сталий розвиток та безпеку*, бо, враховуючи контекст 2024–2025 років, освіта в туризмі тепер включає обов'язкові модулі з кризового менеджменту, безпеки туристів та етичного відновлення територій [7].

Дослідивши роботи цих авторів можна зробити порівняльну характеристику їх досліджень.

Порівняльна характеристика ключових аспектів досліджень

Параметр	В.М. Зайцева (2024)	М.П. Мальська (2025)	Т.В. Марусей (2025)
Головний акцент	Комплексний інноваційний розвиток	ІТ-інтеграція в усі ланки бізнесу	Технології як інструмент ринку
Сфера впливу	Туризм + Освіта + Менеджмент	Туризм, рекреація, NoReCa	Ринок туристичних послуг
Ключова ідея	Еволюція стандартів управління	Цифровізація як середовище	Персоналізація через інновації

Але не можна забути і про післявоєнну відбудову країни, бо після закінчення війни нам прийдеться вирішувати всі проблеми і виклики відбудови, освіти та економіки.

За даними Міністерства культури та стратегічних комунікацій, станом на початок 2026 року в Україні зруйновано або пошкоджено понад 1640 пам'яток культурної спадщини. Серед них 153 пам'ятки мають національне значення. Найбільших втрат зазнали Харківська (344 об'єкти), Херсонська (297) та Одеська (182) області [2].

Якщо говорити про втрати культурної інфраструктури, то підраховано, що постраждало 2446 об'єктів культурної інфраструктури (бібліотеки, музеї, заклади мистецької освіти), з яких 498 знищені повністю.

Не можна не сказати й про економічні збитки: за оцінками Світового банку та ЮНЕСКО, втрати доходів у секторах культури та туризму України вже перевищили 19,6 млрд доларів. Лише на відновлення цих галузей протягом наступних 10 років знадобляться інвестиції у розмірі близько 9 млрд доларів.

Великої шкоди завдано й освітній інфраструктурі: війна зачепила понад 18% закладів освіти країни – понад 4000 закладів пошкоджено, а 422 повністю зруйновано. Це створює гострий дефіцит бази для підготовки фахівців, вимагаючи негайної цифровізації та переходу до смарт-моделей навчання [14].

Висновки. Аналіз свідчить про те, що нова парадигма розвитку туризму та освіти в Україні базується на трьох «китах»: 1. *Глибока цифровізація*: відмова від традиційних методів управління на користь алгоритмізованих рішень; 2. *Екосистемний підхід*: об'єднання інтересів держави, бізнесу та ІТ-сектору для створення стійкого турпродукту; 3.

Випереджальна освіта: підготовка кадрів, здатних працювати в умовах постійних технологічних змін та кризових викликів.

Ці дослідження закладають фундамент для післявоєнного відновлення туристичної галузі України як високотехнологічного та конкурентоспроможного сектору світової економіки.

Також із дослідження видно, що здійснюється вплив на парадигму розвитку, а цифри свідчать про те, що «повернення до довоєнного стану» неможливе. Нова парадигма повинна базуватися не на відновленні зруйнованих стін, а на створенні безпекового сервісу та цифрових копій спадщини. Наприклад, утрата фізичного доступу до об'єктів стимулює розвиток віртуального туризму та дистанційних освітніх програм, які стають єдиним способом збереження культурної ідентичності та підготовки кадрів для майбутньої відбудови.

Як у туризмі, так і в освіті, цифровізація виступає не просто як набір інструментів, а як стратегічний чинник трансформації. А розвиток цих напрямів дозволить створити сучасне, гнучке середовище, здатне швидко адаптуватися до потреб людини, забезпечуючи при цьому економічну стабільність та високу якість послуг у повоєнному світі.

Література

1. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text>.
2. Про стан охорони пам'яток культурної спадщини в Україні : за даними Міністерства культури та стратегічних комунікацій станом на січень 2026 року : офіц. звіт / Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. 2026. URL : <https://mcsc.gov.ua/news/statystyka-rujnuvan-2026>.
3. Бай С.І., Бойко М.Г., Головіна О.М. Цифровізація туризму: світові тренди та українські реалії. *Вісник КНТЕУ*. 2021. №1. С. 14–27.
4. Биков В.Ю., Ляшенко О.І., Лукіна Т.О. Цифрова трансформація освіти України в умовах воєнного стану. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Т. 4. №2. С. 1–10.
5. Гаврилук С.П. Нові парадигми управління розвитком туризму в умовах глобальної цифровізації. *Економіка та управління національним господарством*. 2023. Вип. 45. С. 88–94.
6. Гуржій А.М., Зайцева С.М. Штучний інтелект в освіті: можливості та ризики впровадження. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2023. Т. 94. №2. С. 1–15.

7. Інноваційний розвиток туризму та готельно-ресторанного господарства: монографія / за заг. ред. В.М. Зайцевої. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. 280 с.

8. Інформаційні технології в туризмі, рекреації та готельно-ресторанному бізнесі : навч. посіб. / М.П. Мальська та ін. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2025. 340 с.

9. Козубська Д.С. AR та VR технології як інструмент збереження культурної спадщини в післявоєнний період. *Сучасні технології в туризмі та сервісі*. 2023. №3. С. 42–48.

10.Куліковська Т.О. Використання Big Data та блокчейн-технологій у туристичній галузі: стратегічний аспект. *Економічний часопис-XXI*. 2022. №195 (1-2). С. 55–62.

11.Марусей Т.В. Інноваційні технології як інструмент розвитку ринку туристичних послуг. *Економіка та суспільство*. 2025. №71. С. 117–122.

12.Мельниченко О.А. Персоналізація навчання за допомогою штучного інтелекту: від теорії до практики. *Вища освіта України*. 2024. №1. С. 30–37.

13.Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: цифрові рішення для подолання овертуризму. *Географія та туризм*. 2023. Вип. 72. С. 12–20.

14.Ukraine Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) : February 2024 – February 2026 / World Bank ; Government of Ukraine ; European Union ; United Nations. Washington, DC : World Bank Group, 2026. 214 p.

Irza L. New paradigms of tourism and education development in Ukraine

Summary. The article examines how the tourism and education sectors in Ukraine are changing under the influence of modern crises and new technologies. It analyzes the departure from outdated methods and proposes new approaches based on digital solutions, accessibility for everyone, and a careful attitude to resources.

Particular attention is paid to the interaction of tourism and education as strategic resources for the recovery of the national economy. There are also identified the key trends, in particular: digitalization of the educational process for training specialists in the hospitality industry, the development of smart tourism, and the implementation of the concept of «lifelong learning».

A systems analysis was used to write the paper to understand the connection between education and travel. By comparing Ukrainian and

European experiences, best practices were identified, and statistical data helped to clarify the current situation in these industries.

The article also shows how tourism and education can help to restore Ukraine. The main trends are identified: the transition to online education, the training of modern specialists for hotels and restaurants, and the development of «smart tourism».

Keywords: *tourism development, education in Ukraine, new approaches, digitalization, sustainable development, economic recovery.*

УДК 378.147:34:37.091.33-027.22

Коломієць С.С., д-р філософії з права,
Шумейко І.П., д-р філософії з права,
Беззубко Б.І., к.держ.упр., доцент, **Свистун О.І.**, ст. викл.,
Юник І.Г., к.держ.упр., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. У роботі досліджено роль інтерактивних методів навчання у формуванні правової компетентності студентів неюридичних спеціальностей. Проаналізовано значення кейс-методів, рольових ігор, дискусій, ситуативного моделювання та цифрових інтерактивних технологій у розвитку правової свідомості, критичного мислення й практичних навичок здобувачів освіти. Обґрунтовано перспективність упровадження комплексної практико-орієнтованої моделі навчання, що поєднує традиційні інтерактивні методи з сучасними цифровими освітніми технологіями.

Ключові слова: *правова компетентність, інтерактивні методи навчання, правова освіта, студенти неюридичних спеціальностей, кейс-метод, рольові ігри, правова свідомість, практичні навички, цифрові технології, правова підготовка.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку суспільства, цифровізації освітнього середовища та зростання ролі правової культури